nėtame šurfe 1 (aptikta perdegusių akmenų, lipdytinės keramikos) ir dalyje gręžinių. Šurfe 2 kultūrinių sluoksnių ar radinių nerasta.

2019 m. atlikti tyrimai papildė ankstesnių metų tyrimų duomenis apie šios vietos apgyvendinimą priešistorėje ir ankstyvaisiais istoriniais laikais – aptiktas nesuardytas geležies amžiaus kultūrinis sluoksnis sodybos teritorijos ŠR pakraštyje, išaiškinta šio sluoksnio riba sodybos PV pusėje.

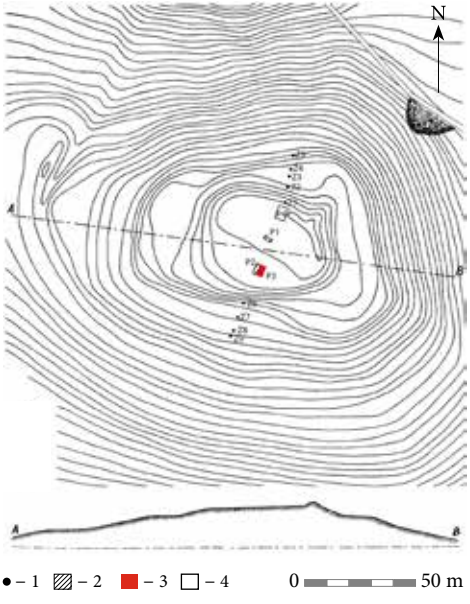
The investigation at the Kernavė Archaeological Site

In 2019, the excavation was continued on the grounds of a private home in the Pajauta Valley at the Kernavė Archaeological Site with the excavation of a total of 334.5 m^2 and the drilling of 20 boreholes (Figs. 1, 2). During the investigation 131 sunken archaeological objects: pits with no clear purpose and postholes dating to various periods were discovered. At least 4 pits barely distinguishable in the sterile soil by their browner colour should be dated to the Stone Age (Mesolithic?). The majority of the other objects, based on the pottery, should be dated to the Iron Age, mostly to its middle, and some to the 13th–14th-century city of Kernavė. Several hundred finds were collected in the objects. Most of these consisted of sherds of pottery with rough surfaces, but also include late pottery with brushed, grainy, and smooth surfaces and partly thrown pottery. Tens of flint finds (Fig. 3), clay daub, and iron slag were also found. The finds date to various periods from the Stone Age (Mesolithic?) to the 14th century, but they should mostly be ascribed to the mid-1st millennium.

Gintautas Zabiela

Bilionių piliakalnio tyrimai

2019 m. Lietuvoje pažymint Žemaitijos 800 metų pirmojo paminėjimo sukaktį, parėmus Kultūros ministerijai, atsirado galimybė paskelbti 2017–2018 m. Bilionių piliakalnio (Šilalės r., Bilionių sen.) tyrimų rezultatus. Siekiant surinkti papildomų duomenų apie piliakalnio raidą, Bilionių bendruomenės ir Šilalės rajono savivaldybės iniciatyva, 2019 m. liepos 16–27 d. pratęsti šio labai įdomaus piliakalnio tyrimai (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 123–127). Siekiant geriau suvokti piliakalnio struktūrą, 2019 m. tyrinėta priešingoje nei 2017–2018 m.

1 pav. Bilionių piliakalnio tyrimų situacijos planas: 1 – 2019 m. zondai; 2 – 2017 m. tyrimai; 3 – 2018 m. tyrimai; 4 – 2019 m. tyrimai. M. Zabielaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation of Bilioniai hillfort: 1 – 2019 probes; 2 – 2017 investigation; 3 – 2018 investigation; 4 – 2019 investigation

aikštelės dalyje – jos Š krašte. Čia ištirta 30 m^2 dydžio perkasa 4 (1 pav.), aptiktas vidutinio intensyvumo, lyginant su ankstesniais tyrimais, radinių ir struktūrų nelabai turtingas 30–90 cm storio kultūrinis sluoksnis. Jame surinkta 11 ypačiųjų radinių, 288 keramikos šukės, 6 titnago radiniai, molio tinko, paskirų smulkių gyvulių kaulų fragmentų.

Perkasos P dalyje įžemyje atkasta čia stovėjusio Š–P kryptimi pailgo nedidelio įgilinto pastato vieta. Ji išsiskyrė tamsiai pilka žeme ir didesniu degusių akmenų kiekiu. Sluoksnis buvo iki 15 cm storio, storesnis buvo Š dalyje, kur, atrodo, buvęs židinys. Čia rasta ir stambesnių lipdyto lygiu paviršiumi puodo dalių, tarp jų ir dugno. Pastatas pagal įžemyje likusias jo žymes buvo vos 2,5x1,8 m dydžio, tačiau, matyt, tai tik apatinė jo dalis, jis turėjo būti didesnis ir labiau įgilintas, nes šioje vietoje kalvos paviršius niveliuotas pertvarkant piliakalnį ir nuartas XIX–XX a.

Aikštelės pakraštyje buvusius įtvirtinimus žymi perkasos Š krašte 30 cm gylyje iškart po armeniu aptikta perdegusio oranžinio molio 2,5x1,2 m dydžio dėmė. Tai, matyt, medinės sienos užpildo apatinė dalis. Šis sluoksnis susiformavęs virš pilkos žemės su akmenukais sluoksnio, kuriame rasta Romos moneta, tad chronologiškai jis vėlyvesnis.

Įžemyje – šviesiai rusvame molyje – fiksuota 11 įgilintų objektų, iš kurių 7 yra stulpavietės. Kai kurios jų (smailios) įgilintos net iki 85 cm į įžemį, kitos seklesnės, plokščiais dugnais, kartais apkrautos nedideliais akmenimis. Stulpavietės 16–24 cm skersmens. Iš įgilintų objektų išsiskiria ties perkasos R sienele atkasta 30 cm gylio, U formos pjūvyje, plokščiu dugnu duobės 40x10 cm dydžio dalis. Jos užpilde rastas žiesto puodo dugno fragmentas, molio tinko. Tai gali būti masyvaus viduramžių pilies gynybinės sienos stulpo vieta.

Viršutiniame sluoksnyje 20–30 cm gylyje išsijotos 6 titnago nuoskalos, iš kurių išskirti 2 dirbiniai: galinis gremžtukas ir skeltės viršutinė dalis (nustatė Tomas Rimkus). Kokiai epochai juos reikia skirti – neaišku.

2019 m. tirtoje piliakalnio vietoje ryškiau išsiskyrė tik pats seniausias jo naudojimo etapas – II a. II pusė – III a. pradžia. Tuo metu piliakalnis įrengtas ir naudotas kaip tarpbendruomeninių mainų vieta. Chronologiją apibrėžia 2 Romos monetos, iš kurių viena nustatyta tiksliau – Antonino Pijaus (138–162) sestercija (nustatė Eduardas Remecas). Šiam laikotarpiui reikėtų skirti ir didumą surinktos lipdytos lygiu paviršiumi keramikos.

Iš vėlesnių laikotarpių yra likę tik paskirų dirbinių ir sunkiai datuojamų supiltinių pylimų sluoksniai. Tamsiai mėlynos spalvos statinėlės formos su ranteliais stiklinis karolis yra iš X–XI a., žalvarinės pasaginės segės aguoniniais galais galvutė – iš XIII–XIV a. Kitų dirbinių likę tik nedatuojami fragmentai.

Piliakalnio viršutinėje terasoje kalamuoju zondu *Stitz* aiškintasi sluoksnių statigrafija. Zondai kalti tiek Š pusėje (1–5), tiek P (6–9). Zondavimas parodė, kad terasoje yra kultūrinis sluoksnis, kai kur (Š terasos išorinėje pusėje) – daugiau kaip 1 m storio, degėsingas.

2019 m. balandžio 28 d. piliakalnio šlaitus ir R–PR papėdę, iš viso apie 9 ha plotą, metalo detektoriais žvalgė 25 MINK ieškotojai. Paviršiniame sluoksnyje įvairiose vietose surinkti 48 registruoti radiniai, iš kurių 26 buvo archeologiniai. Piliakalnio šlaituose aptikti dirbiniai gali būti datuojami plačiu laikotarpiu nuo II a. iki XX a. Ankstyviausi dirbiniai yra žalvarinė laiptelinė segė (II a. II pusė – III a.) (2 pav.), 2 žalvariniai pusmėnulio formos kabučiai (II a. II pusė – IV a.) ir net 10 Romos monetų (II a. II pusė – III a. I pusė). X–XII a. įtvirtinimus buvus rodo žalvarinės pasaginės segės cilindriniais ir

0 3 cm

2 pav. Žalvarinė laiptelinė segė. G. Zabielos nuotr.
Fig. 2. A bronze ladder brooch

aguoniniais galais, sidabrinio lydinio fragmentas. XIV a. pilies laikotarpiui skiriamos žalvarinės pasaginės segės – miniatiūrinė aguoniniais galais ir platėjančiais galais, žvangutis X formos išpjova. Radiniai perduoti ŠSM.

Per 3 tyrimų sezonus (2017–2019) Bilionių piliakalnyje ištirtas bendras 59 m^2 plotas, surasti 138 piliakalnio gyvavimo laikotarpiui skiriami ypatieji radiniai, 996 keramikos šukės, iš kurių 123 pakraštėliai, 823 sienelės ir 50 dugnų. Didžiulis radinių kiekis tokiame nedideliame tyrinėtame plote rodo, kad šis piliakalnis labai svarbus geležies amžiuje vykusių procesų Vakarų Lietuvoje supratimui.

The investigation of Bilioniai hillfort

In 2019, trench 4 (30 m^2) was excavated in the N part of the enclosure of Bilioniai hillfort (Šilalė District, W Lithuania) (Fig. 1), a 30–90 cm thick cultural layer was discovered, and 11 small finds, 288 potsherds, 6 flint finds, clay daub, and fragments of small isolated animal bones were collected. The remains of a sunken building, traces of a defensive wall, and postholes were discovered in the investigated location. The bulk of the surviving cultural layer dates to the 2nd–3rd centuries. In respect to forged metal, 48 registered finds, 26 of which were archaeological, were collected using a metal detector and date to the 2nd–3rd, 10th–12th, and 14th centuries (Fig. 2).

Gintautas Zabiela

Medvėgalio kalno piliakalnio tyrimai

2019 m. BRIAI kartu su Šilalės rajono savivaldybe baigė Medvėgalio archeologinio komplekso (Šilalės r., Laukuvos sen.) tyrimus į šį kompleksą įeinančio aukščiausio Žemaitijoje (H_{abs} 234,50 m) Medvėgalio kalno kasinėjimais. Komplekso archeologiniai tyrimai prasidėjo 2016 m. Jie buvo orientuoti į detalesnį jo dalių pažinimą. Tyrimai vykdyti KU studentų ir Laukuvos bei Kaltinėnų gimnazijų moksleivių praktikų metu (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 122–123; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 128–132; *ATL 2018 metais*, 2019, p. 106–108; Zabiela G., Ketveri Medvėgalio tyrimų metai – pirmosios išvados, *Šilalės artojas*, 2019 07 30 58(7618), p. 7).

2016 m. Medvėgalio kalne buvo iškasti 3 šurfai, iš viso 3 m^2 dydžio plotas, dviejuose iš jų aptiktas 20–45 cm storio pilkas – tamsiai pilkas kultūrinis sluoksnis su degėsiais bei lipdyta lygiu ir grublėtu paviršiumi keramika. ^{14}C datos parodė, kad kultūrinis sluoksnis iš IV a. Jau tada iškelta hipotezė, kad Medvėgalio kalnas irgi yra piliakalnis, tik gerokai senesnis už Pilies kalno piliakalnį. 2019 m. detalieji tyrimai tai patvirtino.

Medvėgalio piliakalnis II iš tikrųjų turėjo būti piliakalnis I, nes ir kalvos pavadinimas, ir jo naudojimo laikas rodo ankstesnius laikus nei Pilies kalno piliakalnio, tačiau vienoje vietovėje esant daugiau nei vienam piliakalniui, numeriai suteikiami pagal jų identifikavimą. Medvėgalio kalnas nėra visiškai tipiškas piliakalnis, nes jo